

Yttrande över KPMG:s granskningsrapport - implementering av nytt ekonomisystem

KPMG har, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna, genomfört en förstudie kring implementering av nytt ekonomisystem i Östhammars kommun. Förstudien visar bland annat att kommunens ekonomisystem fungerar tillfredsställande när det gäller den löpande verksamheten, men att revisorn har bryderier kring implementeringen och vilka moduler i ekonomisystemet som kommunen valt att avropa.

1. Bakgrund

Östhammars kommun beslutade i januari 2012 att byta ekonomisystem. Anledningen till det var beslut om införande av e-handel, vilket föranledde ett systembyte alternativt en betydande uppgradering av befintligt system.

Kommunen genomförde en upphandling där CGI med ekonomisystemet Raindance vann upphandlingen. Implementeringen startade 2014 och bytet genomfördes 1 januari 2015.

2. System och arbetsprocesser

Implementeringen av det nya ekonomisystemet är slutfört och projektet stängde den 15 april 2016. I implementeringsarbetet prioriterades den löpande verksamheten högst, det vill säga fakturering, hantera betalflöden, bokföra, hantera lön, internfakturera, att lägga upp användare och låsa period och år. Det är glädjande att revisorn efter intervjuer med ekonomer vid kommunens två största nämnder konstaterar att systemet i grunden upplevs fungera tillfredsställande.

Utvecklingsarbete pågår när det gäller skräddarsydda rapporter och användarstöd till kärnverksamheterna. Avseende införandet av e-handel pågår arbetet, som både förenklar administrationen och fungerar som stöd för avtalstrohet.

Arbetsprocesserna inom Lednings- och verksamhetsstöd, där numera Ekonomi-kontoret ingår, har under det senaste året utvecklas i syfte att minska sårbarheten och öka digitaliseringen. Arbetet sker i kunddialog med kärnverksamheterna och resurser har avsatts för att ge ökat stöd till de mindre förvaltningarna som inte har ekonomer lokalt i verksamheten.

Implementeringen av det nya ekonomisystemet har inneburit en stor arbetsbelastning för organisationen, vilket periodvis förvärrats av underbemanning och personalförändringar. Innevarande år har arbetsmiljön förbättrats och samtliga funktioner är bemannade enligt plan. Det föreligger fortfarande arbetstoppar i den ordinarie verksamheten som leder till att tydliga prioriteringar måste göras inom utvecklingsarbetet för att inte arbetsbelastningen ska bli för hög.

3. Avstämning implementering

3.1 Budget och prognos

Budget- och prognosmodulen är helt implementerad. På grund av några felinställningar i Raindance, som inte gick att testa under implementeringsåret 2015, blev inläsningen av internbudgeten senarelagd till mitten av mars 2016. Därefter har budget- och prognosarbetet fungerat tillfredsställande.

3.2 Tid och projekt

2016-04-15 avslutades implementeringsprojektet, vilket gör att det finns funktioner för att hantera tidredovisning med schema, frånvarorapportering, debitering av timkostnader på projekt, attestering av tidrapporter, projektuppföljning och projektfakturerings. Under hösten ska funktionerna användas för projekt Frösåkersskolan.

3.3 Uppdatera systemdokumentationen

Under implementeringen har Östhammars kommun tillsammans med CGI dokumenterat kommunens ekonomimodell i Raindance i respektive delprojekt i ett så kallat analys och designdokument. Den dokumentationen tillsammans med kodplan, rutiner, handledningar och lathundar ska sammanställas till systemdokumentationen.

3.4 Ej avrop avseende beslutsstöd och verksamhetsstyrning

Östhammars kommun har möjlighet att avropa optionerna på beslutsstöd och verksamhetsstyrning från CGI under hela avtalsperioden, men något beslut om att det ska göras har inte fattats. Östhammars kommun har i dagsläget Stratsys för uppföljning av bland annat verksamhetsmål.

3.5 Elektroniska beställningar

2008-01-21	Inköpsanalys Östhammars kommun
2009-06-01	Tjänst Upphandlingsstrateg
2009-09-08	2009KS335; Strategiska prioriteringar av upphandling – ”Projekt e-handel”. Arbetsutskottets beslut ”Projektet e-handel” leveransbart 2009-12-31.
2010-06-10	Ekonomikontorets Lägesrapport angående upphandlings- och inköpsarbetet; Långsiktigt mål ”Elektronisk handel ska stå för en stor del av Östhammars kommuns inköp/avrop.

2011-05-16	Tjänst Inköpscontroller
2011	Kartläggning inköps/beställningsprocessen
2012-01-24	2011KS392; Östhammars kommun upphandlar IT-stöd för ekonomi- och e-handelstjänst för att införa elektronisk inköpsprocess.
2012-01-25--2014-06-26	Upphandling ekonomi- och e-handelstjänst
2014-06-26	2014KS003 Avtal ekonomi- och e-handelstjänst CGI
2014-2015	Implementering ekonomi- och e-handelstjänst
2016-04-15	Implementeringsprojektet avslutat.

4. Utvecklingsområden

4.1 E-handel

Bakgrund

2008 gjorde Östhammars kommun en inköpsanalys som visade på fördelarna med att införa elektronisk handel. 2009 anställde kommunen en upphandlingsstrateg. Policy, föreskrifter och avtalsdatabas togs fram för upphandling samt en upphandlingsorganisation med representanter från förvaltningarna startades upp samt rutiner för utbildning och certifiering av beställare och inköpare. 2011 anställdes en inköpscontroller. Under 2011 gjordes kartläggning av inköpsprocessen enligt ESV:s modell som utmynnade i en bild där Östhammars kommuns förändringsarbete mot e-handel krävde insatser inom IT-stöd och processer. Beslut togs 2012 att det optimala systemstödet för e-handel skulle upphandlas integrerat med nytt ekonomisystem. Upphandlingsarbetet med förfrågningsunderlag, kravspecifikationer och avtal pågick under 2012 och 2013. I halvårsskiftet 2014 var upphandlingen klar och avtal tecknades med CGI om Raindance. Planerad driftstart för e-handel var 2015-03-01, datumet fick flyttas fram till 2015-06-01 på grund av resursbrist på ekonomikontoret under hösten 2014/våren 2015. Resursbristen har medfört eftersläpning i införandet av e-handeln eftersom prioritering måste göras så att redovisningsfunktionerna kunnat upprätthållas för löpande bokföring, betalningar, bokslut och budget.

Krav på E-handel/E-fakturerings i nya upphandlingar

"Vårt mål är att en stor del av Östhammars kommuns beställningar ska vara attesterade elektroniskt i arbetsflödet i Raindance."

Attesterade beställning/order via varukorg/ webshop/fritextbeställning i Raindance kan göras till samtliga ramavtalsleverantörer där det är lämpligt. För övriga inköp kan vi få elektronisk attest på beställningar innan order till leverantör går ut genom att använda funktionen för Rekvisition i Raindance. Abonnemangs- och prenumerationsavtal kan registreras med regler för fakturerings så långt det är möjligt. Samlad data om inköp/betalningar/leverantörer/avtal kan användas för uppföljning av avtalstrohet samt utfall och budget.

Nuläge

Idag har kommunen fyra anslutna e-handelsleverantörer; Staples, Läromedia, Martin & Servera och LM information, ett fåtal av beställningarna görs via order i Raindance (genomsnitt är 50 order per månad till och med maj i år). Vi har två avtal med abonnemangsregler, för el från Vattenfall och telefoni från Telia, som fångar upp ca 10 procent av den totala mängden fakturor. För att underlätta beställnings- och fakturaattester införs attest via applikationer i telefoner och plattor. Testpiloter har provkört applikationerna och nu kan vi erbjuda samtliga attestanter, cirka 100 stycken, möjligheten att attestera via applikationer.

Fortsatt arbete

Östhammars kommun ska ställa krav på beställning via vårt inköpssystem i Raindance i samtliga nya upphandlingar där det är lämpligt. För att inte utesluta leverantörer som saknar eget systemstöd för elektronisk handel har kommunen en e-handelsportalstjänst via InExchange där de kan registrera elektronisk prislista, ta emot elektronisk order från Östhammars kommun och skicka tillbaka elektronisk faktura utan kostnad. För att få upp volymerna av beställningar via Raindance ska krav på e-handel/e-fakturering tas in redan i förfrågningsunderlaget vid upphandling.

Verksamheterna ska, i samarbete med Lednings- och verksamhetsstöd, i samband med förberedelser för upphandling välja lämplig kravnivå för e-handel/e-fakturering i relation till typen av upphandling. Allt eftersom nya avtal blir beställningsbara i Raindance ska de beställare som ska göra beställningar på avtalen ges erforderlig information/utbildning för att gå över till beställning via Raindance. En översyn av attestorganisationen kan behövas om det visar sig att det blir betungande för vissa attestanter att hinna med beställningsattester tillräckligt snabbt för att få iväg order till leverantör i tid.

Förutsättningar för utveckling av Östhammars kommuns e-handel

Kommunen är medveten om att e-handel inte kan vara på plats till 100 procent direkt utan att det är ett långsiktigt arbete som innebär förändringar i arbetssätt och rutiner. Kommunen bevakar vad som händer inom området, i huvudsak genom att ta del av information som ges via SKL/SFTI och utbyte av erfarenheter med andra kommuner och myndigheter. Vi planerar att ansluta oss till PEPPOL (EU-standard för e-fakturering och e-handel) som underlättar elektroniska anslutningar mellan oss som kund och våra leverantörer.

Nu är erforderliga resurser och funktioner i e-handelstjänsten på plats och kommunen kan börja utnyttja systemstödet. Eftersom implementeringsprojektet för ekonomitjänsten är avslutat frigörs ekonom/inköpscontrollerns resurser, vilket kan nyttjas för att utöka volymerna inom e-handeln istället. En avgörande faktor för att vi ska lyckas är att avtala med våra ramavtalsleverantörer om e-handel i samband med nya upphandlingar. Tack vare bättre IT-stöd ska kommunen framöver ställa krav på e-handel i kommande upphandlingar, vilket inte varit möjligt tidigare. Den nyss anställda upphandlingsstrategen kommer att bli ett betydande stöd i den processen. Lednings- och verksamhetsstöd informerar om och stöder upphandlingsansvariga så villkor om e-handel kommer in i nya avtal.

4.2 Rapporter

De rapporter som i dagsläget finns i Raindance är gjorda utifrån tidigare rapporter i Aditro samt utifrån en gemensam samsyn mellan ekonomerna centralt och de på förvaltningarna. Rapporterna är inte statiska utan användaren har många möjligheter att göra egna urval, exempelvis ändra kolumnval och summeringsnivåer. Det gör att man inte behöver ha många olika rapporter utan istället kan utgå från en grundrapport och där göra många olika val. Detta är både en fördel och en nackdel då sällananvändaren kan behöva en mer statisk rapport som säger allt som respektive person vill veta. Problemet är då att fastställa en sådan rapport som många kan använda, istället blir det många olika rapporter som skapas när en användare har specifika behov.

Grundrapporter i systemet:

Driftrapporten visar årsbudget, ackumulerad budget, ackumulerat utfall, periodens utfall, ackumulerad avvikelse i belopp och % och slutligen årsprognos. Den är skapad så att man gör sitt ansvarsurval och sparar det, därmed kommer det med automatik alltid upp som förval för användaren. De koddelar som ligger med i grundrapporten är ansvar, verksamhet och konto.

Investeringsrapporten har motsvarande kolumner som driftrapporten (förutom prognoskolumnen). Man gör urval på sitt ansvar och därefter redovisas respektive projekt för sig. Även här kan man flytta ner andra koddelar för att specificera rapporten ytterligare.

Transaktionsrapporten där man gör sina egna urval det finns många sökmöjligheter för att hitta det man specifikt är ute efter.

Löneanalys motsvarar i princip den verksamheten tidigare fick ut i Aditro. Här finns möjlighet att göra urval på månader, personer, lönearter och/eller olika koddelar.

Utöver dessa grundrapporter har Lednings- och verksamhetsstöd under 2015-2016 skapat olika specialvarianter av dessa utifrån önskemål, bland annat kvartalsrapporterna. Det finns även "MALL-rapporter" som används av vissa förvaltningar, exempelvis saldon januari-december.

Repetitionsutbildningar i uppföljningsmodulen planeras kontinuerligt.

Rapporter för uppföljning e-handel

I Raindance finns en uppsättning rapportmallar för Inköp och abonnemang. Dessa ska succesivt utvecklas i syfte att ta fram en gemensam modell för uppföljning av upphandling/inköp. Kommunen vill dra nytta av fördelarna med att inköp är integrerat med redovisningen. För det krävs ett samarbete med upphandlingsstrateg, upphandlingsansvariga och ekonomer för att precisera kommunens behov av uppföljning.

4.3 Arbetsprocesser för att minska den administrativa bördan och sårbarheten

- Utökad andel elektroniska fakturor leder till färre fel då den största felkällan är fel vid tolkning av skannade fakturor.
- Utökad antal e-beställningar innebär minskat antal konteringsfel och minskad antal fakturor utan referens.

4.4 Tidsplan för fortsatt arbete

Systemdokumentation

- Sammanställning påbörjas hösten 2016 och slutförs under 2017.

E-handel

- Krav på e-handel i samband med alla nya upphandlingar gäller redan. Anslutning av leverantörer i takt med att nya avtal tecknas.
- Information till upphandlingsansvariga, inköpare och beställare intensifieras under hösten 2016 och parallellt utökas samarbetet mellan upphandlingsstrateg och Lednings- och verksamhetsstöd.

Utbildning

- Lednings- och verksamhetsstöd ska tillhandahålla utbildningar om grundrapporterna och det har tagits fram en lathund för rapportuttag som nu finns tillgänglig för användarna på intranätet för att underlätta deras sökningar och rapportuttag. Hösten 2016 ska en konsult från CGI anlitas för en utbildning i att skapa nya rapporter. Målgruppen är kommunens ekonomer

5. Summering

Östhammars kommun ser inga risker med att systembytet inte får avsedd effekt på verksamheten, men att arbetet är tidskrävande. Valet att lägga in optioner i avtalet ger kommunen valmöjlighet och vilka verktyg som sedan väljs ska styras utifrån behov och inte något annat.

Fördelarna med ökad e-handel är betydande och kommunen har en utmärkt grund i Raindance för att inom kort få större utväxling på utvecklingsarbetet.

Budget- och prognosmodulen är helt implementerad. Om kommunen inte varit nöjd med implementeringen av det nya ekonomisystemet hade aldrig projektet avslutats under våren 2016. Att vidareutveckla nyttjandet av systemet är ett kontinuerligt arbete där Lednings- och verksamhetsstöd arbetar aktivt tillsammans med kärnverksamheterna.

Linn Sunnelid
Administrativ chef